

Sanat Psikoterapileri Derneği, 2013 Çalıştayı
Uygulama Çalışma Grubu Raporu
Bihter Yasemin Kaya, MA

Sanat terapisti, Judith Rubin ‘Sanat + Terapi = ?’ ifadesiyle birden fazla yanıtı olan ve bir çoğu için güç olan ‘ Sanat terapisi nedir?’ sorusunu denklemlenmiştir. Sanat Psikoterapileri Derneği olarak, 3 Mart 2013’te gerçekleştirilen Sanat Psikoterapileri Çalıştayı’nda ‘**Uygulama Çalışma Grubu**’ ‘*Türkiye’de Sanat ve Tedavi alanlarında gerçekleşen uygulamalar nedir?*’ sorusuna yöneldi ve Sanat Terapisi’nin tarihi, organik gelişim süreci üzerinde duruldu.

Öncelikle Sanat Psikoterapisi’nin ülkemizde tohumlarının atılıp, kök verdiği evrelere değinilen çalışmada Türkiye’de geçmişi 1950’lerde Dr.Süleyman Velioglu ve Dr.Kazım Dağyolu’nun İstanbul Tıp Fakültesinde kurduğu Sanat Psikopatoloji Laboratuvar’ına dayanan Sanat Psikoterapisi alanı, 70’lerde yaygınlaşan Psikodrama uygulaması ile devamlılık kazandığına dikkat çekildi.

1999 Marmara Depremi sonrasında, ruh sağlığı çalışanlarının yaşadığı travma ve yas ile çalışmak için yeni araçlara duydukları ihtiyaca karşılık, uluslararası ekipler tarafından sunulan yoğunlaştırılmış sanat terapisi eğitim ve süpervizyonlarının sağlandığı, 2004’ten itibaren ise, Aura Psikoterapi, Sanatla Tedavi ve Eğitim Merkezi, Arkabahçe, Safir Yaşam Atölyesi, Öteki ve Çatı Danışmanlık ve Eğitim Merkezi gibi birçok ruh sağlığı hizmetleri ve eğitim kurumları tarafından sanat psikoterapisi eğitimleri, staj programları ile birlikte sunulduğu, bununla birlikte, 2000’li yıllarda yurtdışında yaratıcı sanat terapileri alanında yüksek lisans eğitimi yapan bir çok kişinin son yıllarda yurda dönmüş olması, sanat psikoterapisi uygulamalarını çeşitlendirdiği ve alanın gelişimini hızlandırdığı gözlenmektedir.

Çalıştay’da “Uygulama Çalışma Grubu”na katılan 30 uygulamacı ve ilgili kişiler kendilerini alttaki gruplardan sadece birine ya da aynı anda bir kaçına ait gördükleri gözlenmiştir.

- (A)Psikoterapi ve rehabilitasyon sürecini hızlandırmak ve derinleştirmek için sanatı uygulamalarında kullanan klinisyenler,
- (B)1999 Sonrası Türkiye’de sunulan kapsamlı eğitimlerinden yararlanarak yetkinlik kazanan ruh sağlığı çalışanları,

(C) Yurtdışında Sanat Terapisi Yüksek Lisans eğitimi aldıktan sonra Türkiye dönen, kendilerine alan aramakta olarak uzmanlar,

(D)Yaratıcılık ve estetik deneyimi kişisel değişim, iyileşme ve gelişme bir yolu olarak keşfetmiş ve bu süreci farklı ihtiyaç gruplarına sunan sanatçı ve sanat eğitmenleri.

Sanatın sağaltıcı, dönüştürücü ve bütünleştirici işlevlerini tedavi, eğitim, toplum ruh sağlığı ve sosyal dönüşüm gibi farklı amaçlarla hizmete sunan uygulamalarda yaklaşımlar,‘Sanat Psikoterapisi’¹, ‘ Sanatla Tedavi’², ‘Psikoterapide Sanat’³, ‘Sanat ile Rehabilitasyon’ tanımları ile sınıflanabilir. Sanatın süreçteki rolü ve konumu, hizmet verilen popülasyon, uygulama ortamı ve çerçevesi, yürütücü kişinin sahip olduğu akademik ve profesyonel geçmiş gibi değişkenlerden ötürü yukarıdaki yaklaşımların tanımlamasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de uygulamalar, kolektif dışavurumu içeren toplum sanatı çalışmalarından, sanatsal süreci esas alan kişisel gelişim inzivalarına ve tedavi niteliklerinden öte, kültürel değer taşıyan müzikle şifa geleneği çalışmalarına kadar çeşitlilik göstermektedir. Sistematik biçimde araştırılmakta olan, süreleri 8, 15, 30 hafta olan kısa ve uzun dönem grup sanat terapisinin etkinliğini ölçen çalışmalarında yapıldığı dikkati çekmektedir.

“Uygulama Çalışma Grubu” katılımcılarının özellikle iki konu üzerinde odaklaştıkları gözlenmektedir.

- Sanat kökenli uygulamacıların temel psikoloji eğitiminin eksikliğine bağlı olarak farklı ihtiyaç ve kültür gruplarına uygun çalışmalar yapmakta zorlandığı ve ihtiyaca yönelik uygun olmayan çalışmaların ihtiva ettiği tehlike.
- Ruh sağlığı alanından sanat terapisine yönelen uygulamacılar ise, sanatsal sürecin deneyimlenerek öğrenildiği, uygulayıcıların atölye çalışmalarına yeterince katılamamış olmalarından kaynaklanan, sanatsal malzeme ile gelişen süreci yönlendirmekte tıkanıklıklar yaşamaları.

¹ Sanat Psikoterapisi tanımını, ABD’de Creative Arts Therapies ve Expressive Therapies, Avrupa ve İngiltere’de Arts Psychotherapies adıyla anılan akademik ve klinik uygulama alanına eşdeğ görüyoruz.

² Sanatsal üretimin başlıbaşına şifa veren bir süreç olduğunu esas alan Sanatla Tedavi yaklaşımını, literatürdeki ‘Arts Medicine’ ve ‘Arts Healing’ kavramlarına denk olarak değerlendiriyoruz.

³ Psikoterapi’de Sanat yaklaşımı, bir psikoterapi ekolünün çerçevesinde sanatsal süreç ve ürünün değerlendirildiği yaklaşım ‘Arts in Psychotherapy’ başlığıyla anılır.

Öneriler:

Eğitim ve uygulama altyapılarındaki kısıtlılıklarla birlikte, Türkiye’de sanat psikoterapisi uygulayıcılarının diğer önemli ortak sorunu yürütölen çalışmaların bir çoğunun gönüllölük esasıyla ve minimal düzeyde süpervizyon ile gerçekleşiyor olmasıdır.

- İdealist ve hevesli çalışmalara alan açacak, sürekliliği ve ehliyeti sağlamak adına uygulayıcıların özbakım ve supervizyon ihtiyaçlarını karşılayacak platformlar yaratmanın gerekliliği,
- Yeni projeler için sponsor arayışında bulunmak Sanat Psikoterapi Derneği tarafından beklenen gereksinimlerdir.